

СПЕЦИФІКА УПРАВЛІННЯ НАВЧАЛЬНИМ ПРОЦЕСОМ У ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОМУ КОМПЛЕКСІ

Традиційна система освітнього процесу передбачає наступність навчання та розвитку дитини у дитячому садку, початковій, основній, старшій школі. Для забезпечення безперервності та наступності освіти сьогодні створюються навчальні заклади нового покоління, які призначені реалізувати програми дошкільної, загальної середньої освіти, об'єднуючи навчання та виховання дітей у цілеспрямований наступний процес. Такими навчальними закладами є навчально-виховні комплекси (дитячий садок – школа I ступеня), навчально-виробничі об'єднання (школа II, III ступеня – вищий навчальний заклад) тощо.

У зв'язку з цим виникає потреба у визначенні специфіки управління навчальним процесом у загальноосвітньому комплексі, спрямованого на самокерований розвиток, розкриття потенціалу суб'єктів управління на основі процесів кооперації, взаємодії, у виявленні технології та механізмів його реалізації в умовах, що швидко змінюються.

Вирішувати проблеми безперервності та наступності навчання у загальноосвітньому комплексі покликане гнучке, оперативне управління, мета якого визначити стратегії навчання, розвитку та саморозвитку учасників навчального процесу даного навчального закладу; організувати управління навчальним процесом таким чином, щоб на кожному щаблі наступності відбувалася конкретизація кроків реалізації стратегічних цілей освіти з урахуванням специфіки освітнього підрозділу.

Домінуючою ланкою у безперервному освітньому процесі має бути саморозвиток всіх учасників навчального процесу (учнів, учителів, адміністрації, батьків). Саме на це спрямовуються організація навчального процесу та управління ним [2, с. 34].

Для забезпечення реалізації концепції безперервного навчального процесу вимагається високий професійний рівень педагогічних кадрів, готовність до роботи в інноваційному режимі, оскільки кожен вчитель стає важливою ланкою єдиного ланцюга і повинен володіти не тільки предметно-специфічними знаннями з базових навчальних дисциплін, а й добре орієнтуватися у системі загального наукового пізнання, вікової психології, теорії та практики педагогічної науки.

Структура управління у загальноосвітньому комплексі повинна бути багаторівневою і відповідати структурним підрозділам навчального закладу. Для того, щоб управління навчальним процесом у загальноосвітньому комплексі здійснювалося не формально, було спрямоване на узгодження освітніх процесів в окремих підрозділах відповідно до спільної мети з урахуванням специфіки кожного, можна виділити такі рівні

управлінської структури:

1. Рівень керівника (доцільним є одноосібне управління), на якому здійснюється загальне управління навчальним закладом.

2. Рівень заступників директора (адміністративний), на якому з урахуванням специфіки навчального комплексу вводяться посади заступників директора з дошкільного виховання, початкового навчання та розвитку, навчальної, виховної, науково-методичної роботи, адміністративно-господарчої частини, з іноземних мов для забезпечення узгодження управління навчально-виховним процесом у різних підрозділах загально-освітнього комплексу; організації науково-методичної, навчально-виховної роботи; впровадження та експертизи інноваційної педагогічної діяльності, визначення рівня навченості та розвитку учнів у навчальному закладі.

3. Рівень завідуючих науково-предметними кафедрами вчителів (методичних об'єднань учителів) (адміністративно-громадський), який відіграє значну роль у делегуванні управлінських повноважень та демократизації процесу управління.

4. Рівень вчителів (педагогічний), на якому відбувається педагогічне управління навчальним процесом.

5. Рівень учнів (учнівський) рівень, на якому відбувається визначення учнів як суб'єктів навчально-виховного процесу, що впливає на добір змісту освіти, вибір форм та методів навчання.

Найслабкіші місця структури на її стиках. Тому дуже важливим стає узгодження стратегічних цілей навчального закладу, специфічних цілей підрозділів та особистих мотивів управлінців та виконавців, прийняття спільних управлінських рішень на стиках керованої та керуючої систем, визначення партнерського інтеграційного характеру взаємозв'язків [1, с. 6-7].

Функціонування та розвиток загальноосвітнього комплексу в умовах, що постійно змінюються, визначається узгодженням освітніх та організаційних моделей на основі особливої системи гнучкого та оперативного управління, спрямованого на процеси взаємоприспосовування та взаємодії. Специфікою моделювання такого управління навчальним процесом в умовах загальноосвітнього комплексу є:

– узгодженість освітньої моделі безперервного навчання, організаційної моделі загальноосвітнього комплексу та багаторівневої структури управління навчальним процесом;

– визначення та усвідомлення спільної загальної мети та стратегій розвитку навчального закладу, її декомпозиція та конкретизація для кожного рівня управлінської структури;

– узгодження планування педагогічної діяльності усіх підрозділів загальноосвітнього комплексу за єдиними напрямками стратегії розвитку з урахуванням специфіки його організаційної структури, вікових особливостей учнів, урахування можливих поточних ситуацій;

– посилення управлінської функції координації для забезпечення узгодження педагогічних процесів у всіх підрозділах загальноосвітнього комплексу для збереження цілісності системи навчального процесу;

– трансформація функції контролю, яка у загальноосвітньому навчальному комплексі насамперед виконує роль зворотного зв'язку і надає вчасне, всебічне, об'єктивне уявлення про якісний стан навчального процесу на всіх рівнях його організаційної структури;

– мотивація та стимулювання пошукової діяльності вчителя керованої загальними напрямками педагогічної діяльності; допомога в орієнтації у сучасному педагогічному просторі; інноваційна діяльність учителя при виконанні повсякденних обов'язків;

– створення вчителем відповідних умов для саморозвитку учнів [3, с. 45].

Отже, для забезпечення ефективності та якості навчального процесу в загальноосвітньому комплексі, для збереження цілісності його педагогічної системи при наданні певної міри автономії в його підрозділах необхідна розробка інтегративної моделі адаптивного управління.

Список використаних джерел:

1. Боровкова Т. Планування як управлінська дія / Т. Боровкова, І. Морєв // Підручник для директора. – 2009. – № 2. – С. 2-9.
2. Діалогічна взаємодія у навчально-виховному процесі загальноосвітньої школи / За ред. Г. О. Балла. О. В. Киричука, Р. М. Шамелашвілі. – К., 1997. – 136 с.
3. Касьянова О. М. Моніторинг управління навчальним закладом / О. М. Касьянова. – Х. : Основа, 2004. – 96 с. – (Бібліотека журналу «Управління школою»).
4. Мармиза О. І. Проектний підхід до управління навчальним закладом / О. І. Мармиза. – Х. : Видав. гр. «Основа», 2003. – 80 с.